

MIRKO VAUDA:

Par opomb k novopredpisani oceni učencev.

Po tem novem odloku imamo zopet staro število redov, namreč pet, a v obratni vrsti: z redom »pet« označimo najboljšo in z redom »ena« najslabšo oceno. Ne samo učiteljskemu zboru, tudi učencem sem razglasil to novo oceno, seveda, kako pa naj sicer pravilno razumevajo že sedaj redovanje svojih pismenih in risarskih izdelkov. Bili so časi, ko so nas profesorji strašili s »peticami«; imeli smo profesorja, ki je slabo odgovarjajočega dijaka zapečatil z obkroženo »petico« (5). Na gimnaziji je ob istem času celo neki profesor že razpolagal s »šesticami«. — Še pred kratkim smo učence privadili na strah pred »štirkami«. A danes dobri učenci žalujejo za »ene« ter neradi prevzemajo ulogo »petičarjev«. No in ni jim zameriti, kajti kot prvaki v razredu so pač vzljubili število »ena«. Treba znova »sugerirati« in tu mora nam — šolnikom priti na pomoč zopet »pedagoška« žilica. V svojem razredu sem to storil s prisiljeno resnim obrazom enostavno tako-le: V starih časih je najodličnejši vojniki nosil zastavo in kot zastavonoša bil za njo s svojim življenjem odgovoren. Tudi ob raznih slovesnih prilikah poverimo šolsko zastavo nositi najboljšemu učencu. Med številkami pa ima zastavo edino »petica«, zato je petica od danes naprej najboljši red in učenec, ki ima petice, najboljši učenec. — Ne smel bi biti neroden ter namesto »najboljši« rabiti »prvi« učenec, kajti »pet« — prvi in »ena« — zadnji — bi morda v razredu (zadnjem!) rodilo pritenjeni očitek »prismodarije«.

Oglejmo si nekoliko novopredpisano oceno. V prvi vrsti lahko konstatiramo nepotrebno pomanjkljivost odloka v tem, da so za enkrat določeni redi le glede »uspeha« in vedenja. Zopet torej nepotrebni očitek »polovičarstva«! Zanima me, kako navodilo nam dajo zakonodajalci za točasno začasno redovanje marljivosti in zunanje oblike? (Dopolnilni odlok je že izšel. — Op. ur.). V drugi vrsti navajam zopet administrativne težkoče, ki jih povzročata ta nova ocena. Ko bi se ista odredila že ob uvedbi matičnih listov in izkazov v šolskem napredku, torej leta 1921., bi bila lažje izvedljiva kakor danes. (Ukaz je izšel sedaj iz Beograda. — Op. uredn.) V sedaj upeljanih izkazih o šolskem napredku imamo na prvi, nasledni strani tiskan »Pregled redov« (seveda štiri-stopni!). Da bi vsaj isti bil peterostopen, čeprav v naprejnem vrstjenju ter bi se izrazi redov strinjali (vsaj približno) z novopredpisanimi, bi kratkoma v prvi rubriki spremenili številčni red, torej namesto od 1 do 5 narobe; od 5 do 1. Seveda bi to le šlo v novih, še nerabljenih izkazih, katerih ima skoraj gotovo vsaka šola precej za naprej v zalogi. Kako torej postopati s starotiskanimi, še nerabljenimi izkazi glede zabeležebe šolske ocene v tekočem šol. letu 1925/26? (Izšle so tabele novih redov, ki se dajo nalepiti v »Izkaz« na platnice. Iz te je tudi razvidna veljav-

nost novih redov. — Op. uredn.)

Od šolskega leta 1921./22. pa imamo tudi že rabljene, deloma torej glede ocene že izpolnjene izkaze o šolskem napredku. Imeli bi torej za prva štiri šolska leta prejšnje ređe, za nadaljina (koliko neki?) leta pa novopredpisane ređe. Novo vprašanje torej: Kako bo v teh že rabljenih izkazih izvesti novopredpisano redovanje? V obče: Kako bo v enem in istem izkazu narediti razliko med tem dvojnimi redovanjem, da bo ista jasna in ne morda s tem omadeževana, v prijetnosti itak po drugih okolnostih ogrožena zunanja oblika izkaza?

Namesto izraza »napredek« smo dobili izraz »uspeh«. Vsekakor lahko znanujemo napredek tudi v vedenju, pridnosti in zunanji obliki uprava morda ni hotela priti v zadrego, zaznamovati napredek v »napredku«, marveč rajši napredek v »uspehu«. A če smo že tako malenkostni, se tudi izraz »uspeh« kreta v isti ulogi, kajti potom napredovanja ali nazadovanja lahko istotako zaznamujemo tudi različni »uspeh« v vedenju, pridnosti in zunanji obliki ter koncem vseh koncev tudi različni uspeh v »uspehu« —. K večjemu, če že trpimo preveč na »novotarizmu«, bi morda kazalo izraz »napredek« izmenjati z izrazom »učni uspeh«.

Zdi se mi, da so tudi redi pri oceni uspeha pomanjkljivi. Doslej smo rabili za najboljšo oceno red »prav dobro«. Isti izraz so kot najboljšo oceno obdržali tudi avstrijski šolski reformatorji. Prišli bomo zares v nemalo zadrego, koga oceniti v učnem uspehu s »prav dobro« in koga celo z »odlično«. Red »odlično« je po mojem mnenju nepotreben, prekoštevilen. Pač pa manjka med redom »zadostno« in »nezadostno« zopet en prehajalni red, n. pr. komaj ali manj zadostno, kakor sem slično vrzel dokazoval v začetku svojih opomb. Bolj sprejemljiva in praktična bi bila torej glede učnega uspeha nekdanja ocenjevalna skala: prav dobro (5), dobro (4), zadostno (3), komaj zadostno (2) in nezadostno (1).

S tem bi bilj omenjeni glavni pomisleki k novopredpisani oceni. Gotovo nas muči še radovednost, ali se po tem načinu ocene spremenijo tudi kvalifikacija učnih oseb. Vsekakor bodo tudi naše ocenjevalne pole doživele slično »prelevitev« kakor šolski izkazi.

Ne omenjam nadaljnjih pomislekov, kajti prepričan sem skoraj, da tudi to novo ocenjevanje ne bo dolgo trajalo. S šolsko reformo prihaja namreč tudi k nam zahteva po individualni klasifikaciji, kateri se bode sedaj običajna absolutna, pa tudi relativna klasifikacija morala umakniti.

Skratni čas pa je že, da dobi predno uvedemo take in slične novotarije, tudi učiteljsko priliko, po temeljitem, na izkušnje podpr-

tem, poedinem in skupnem proučevanju izraziti tozadevno svoje mnenje. Kajti: Ne hlastajmo po »iznajdbah«, ampak proučimo jih predčasno in če smo jih spoznali za dobre, jim polagoma, a pravočasno pripravljajmo trdna tla!

Hvaležni bomo merodajnim šolskim oblastem za pojasnilo navedenih nejas-

nosti, za pravočasne odgovore na stavljena vprašanja.

Sami pa proučimo vestno toli težavni problem šolskega ocenjevanja, da ne bomo stali praznih rok, če nas morda res enkrat — prej ali slej naša uprava pri tozadevnem sodelovanju prizna upoštevanja vrednim!

(Konec.)

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Čehoslovaške.

ERNEST ŠUŠTERŠIČ:

IZ ANKETE O PODRŽAVLJENJU ŠOLSTVA V PRAGI I. NOVEMBRA 1925.

Nadzornik Patek: »V velikem državnem okviru pomaga organizacija šolstva premagovati separatistične tendence dežel in drugih manjših celot. Samouprava pa se more posvetiti svojim specialnim nalogam. Znana je zaostalost in primitivnost tisočernih malih občin na škodo socialnih interesov prebivalstva in na škodo šolstva. S podržavljenjem poenostavimo šolsko upravo in drugo, kar pomeni konsolidacijo in učvrščenje državne misli. Kazanje na tujino se ne sklada z našimi razmerami.«

Ministrski svetnik Černy: »Ni mi sveta današnja avtonomija, ampak ta, ki mora nastati kot državotvorni faktor z našim sodelovanjem. — Tudi vprašanje podržavljenja je študirati s socioloških vidikov in ga ni mogoče razrešiti na današnji anketi. Državno uniformiranje ogroža svobodni razvoj šole, vzgoje in učiteljskega stanu. Današnje razmere, o katerih sami tako često tožimo, nas silijo, da se bojimo državnega centralizma.« Govornik je za podržavljenje izdatkov za učiteljsvo in za pomoč pri kritju stvarnih šolskih potrebščin, zgradb i. dr. Pred popolnim podržavljenjem šolstva pa je treba pripraviti z delom med ljudstvom dobro vlado, dobro upravo — dobro državo. »Kontrola je treba vedno, kakor v finančnih stvarih.«

Dr. Hajn: »Branim samoupravo. Pred popolnim podržavljenjem je izvršiti renesanco duševne aristokracije, katera bi rešila vprašanja v miru.«

Posl. Bergmann: »Vse dajati državi v roke ni dobro, dokler nimamo prave demokracije. Pač pa težimo po pariteti in podržavljenju osebnih izdatkov za učiteljsvo. Z delom za pravo demokracijo dela učiteljsvo tudi za sebe med ljudstvom, ljudskih simpatij v demokraciji ni zametavati.«

Učitelj Preininger se ne boji, da bi učiteljsvo postalo vsled podržavljenja birokratsko. Samouprava šolstvo premmogokrat zanemarija, a država dobro skrbi za manjšinsko šolstvo.

Učitelj Horak: »Država naj prevzame finančno stran, kjer pa gre za vzgojo in pouk, naj pač v svojem vplivu odneha ali odstopi. Držna je zahteval državno administrativno nadzorstvo, pedagoško nadzorstvo pa do učiteljski avtonomiji.«

Senator Smrtka: »Kar se tiče šole same, naj bo proglašena za državno in-

stitucijo. Ko bo učitelj dobival plačo od države; postane s tem državni namestnik. Nimam strahu, da se učiteljsvo pobirokrati. Kar pa se tiče stvarnih izdatkov, bi ne bilo dobro, ako bi tudi v tem podržavili šolo popolnoma. Kjer nima samouprava dovolj sredstev, naj priskoči država na pomoč.«

Ministrski svetnik Buzek: »Černy brani samoupravo preveč abstraktno. Narodno šolstvo je nekaj tako eminentno važnega za splošnost, da država ne more dovoliti, da bi šolstvo organizirali le po raznih krajevnih možnostih in predstavih. Tudi Laveley priznava v vojaških in šolskih stvarih brezizjemno pravico državi. — Pragmatika drž. uradnikov je boljša nego učiteljska. — Razvoj zakonodajstva bo že omejil — kakor je to pri sodnikih — svojevoljno moč birokracije. Tudi se ne more delati nikake analogije med šolo in drž. ustanovami, šola ima povsem drug značaj. Tu je popolnoma druga sfera službe, tu ne more biti uniformiranja, a nužnost pragmatike za učiteljsvo je vidna. Same vzgoje pa ni mogoče podržaviti kakor se ne da podržaviti umetnost.«

Učitelj Skala: »Šola ne sme biti politikum. Ne gre nam samo za gnotno osiguranje, ampak za našo svobodo.«

Kol. Bok: »Rabimo miru za vzgojno delovanje, za kličemo po podržavljenju. S kulturnim delom v narodu nikdar ne prenehamo.«

Sekcijski šef dr. Wabouch: »S podržavljenjem hočemo priti k večji svobodi učiteljsva in k unifikaciji, nikdar pa ne k uniformiranju šole — k unifikaciji v duhu naprednem in narodnem.«

Pri glasovanju je bila resolucija za podržavljenje sprejeta z veliko večino.

—Ch Statistika nenamješčenih. V republiki je nekaj nad 2500 mladih učnih moči brez službe, restringiranih pa bo samo 220 učnih oseb, dasi je dosluženih v službi trikrat toliko, ki naj se zamenjajo z nenamješčenimi.

—Ch Skrb organizacije za nenamješčene abituriente. ZUS je njihov zaščitnik in svetovalec. V evidenci ima izpraznjena mesta. Pozivlja abituriente v svoje vrste, brez prispevkov so sprejeti v okrajna učiteljska društva kot hospitujoči člani. Čitati pa morajo »Českega Učitelja«, ki ga dobe izposojenega. Pristop imajo k učiteljskim knjižnicam. Širši odbor ZUS je zbral fond, iz katerega plačuje kolegično nezaposlenim abiturientom, ki obiskujejo šolo visokih pedagoških študij v Pragi. Okrajni šolski odbori jih pripuščajo tudi k hospitacijam.

God 1912. kad su sjajne pobjede srpske vojske zainteresovale čitavu Evropu, dobije J. B. od »Frankfurter Zeitung« poziv, da napiše dva članka o srpski ženi i srp. junaku. Ta dva članka iz »Fr. Zeit.« preštampale su mnoge novine iz Reicha i Avstrije. Jednoga dana piše kontrolni list »Die Feder« iz Berlina, da će pokupiti uz 2% nagrade sve honorare od tih listova, ako J. B. privoli nato. Tako je dobila relativno dosta veliku svotu, koja je otišla za Beograd neznoj prijateljici g. Luković za blagrad bolnice »Kola Srp. Ses.«.

Na ženskom problemu vazda je radila iz nutranje potrebe da radi. Zato njezine radove rado čitaju male kevice, divlji dečaci, zaljubljeni gospodice, zreli mladići, ozbiljni naučenjaci, dobre kućanice, majke uzgajateljke, pobožne opatičke i — prostitutke. Iz svih tih krugova stizala su joj pisma. (U knjizi je pismo jedne prostitutke!).

(Dalje prih.)

POROČAJTE o vseh prireditvah in izvencnem prosvetnem delu, ne zanašajte se, da bodo poročali drugi. Poročila naj bodo kratka, točna in popolna.

V Pariz.

(Dalje.)

Versailles.

Kdor običe Pariz, mora videti še Versailles, kamor dosepeš z vlakom ali tramvajem. Ta svet je pravljčen in tu vidimo lahko, da so si znali napraviti francoski kralji zabave res kraljevske. Park za parkom z raznolično nasajenim in formiranim drevjem se stopnjevaje spušča v ravnino. Vmes so baseni s čudovitimi vodometi, ki mečejo velikanske množine vode le ob nedeljah popoldne. Fantastične skupine krasnih kipov so po teh basenih in človek nehote premišljuje, čemu je bilo narejeno vse to in občuduje genialnost provzročiteljev. Notranjost gradu hrani dragocene zbirke slik pohištva itd. Videli smo tam Napoleonovo spalnico, Ludvika XIV. in ono Marije Antoniete. Impozantna je dvorana Napoleonovih bitk, kjer so ovekovčene na velikanskih slikah najznamenitejše bitke. Dalje nas je zanimala dvorana, kjer je bil podpisan mir 28. junija 1919.

Julija in avgusta so tam večerne iluminacije, ki privabijo na tisoče gledalcev. Pičlo odmerjeni čas smo izkoristili in po enourni vožnji dospeli zopet v

Pariz. Zadnji dan je bil dan ogledovanja prodajalen, ker za razne »odpustke« ni bilo kdo ve koliko denarcev in pa carinske neprilike na mejah so nam vzele veselje do kakih nakupov.

Na lijonskem kolodvoru smo se poslovili od lepega Pariza in odšli v temno noč proti Lyonu. Naš cilj je bil Marsej, kamor smo prispeli v 8 urah, pustivši za seboj čez 800 km dolgo pot. V Avinjonu sem opomnil sopotnikom, da tam počiva kot vojna žrtev naš rojak dr. Županič, brat antropologa in ministra n. r. g. dr. Niko Županiča.

Marsej je živahno obmorsko mesto. Tam gravitira že ves promet na sredozemsko morje, kar se takoj opazi na raznih severno-afriških tipih, ki jih srečamo dovolj. Po izložbah prodajajo že tropična pokrivala, brez katerih ne svetujejo Evropejcem iti v deželo novej in krokodilov. Postrežba v hotelih in restoranih je prav dobra in cene so precej nižje kakor v Parizu. Snažnost po ulicah pa očitno razodeva, da smo v obmorskem mestu. Tudi solidnost različnih ljudi precej popušča. Tako nas je neki vražji šofer tiral dvakrat okoli precejšnjega kompleksa hiš, samo, da je taksa-meter pokazal za 2 F več.

(Dalje prih.)

Jedna marljiva, svestrana i vrlo plodna radenica — naša drugarica.

(Dalje.)

Njeno delovanje je pedagoško beletrističko i etnografsko. Na francuski je prevela naše narodne pripovedke i kosovske pesme. U Sarajevu se 1906. upoznala sa francus. književnicom Matildom groficom Kolon dela Roka Cezari, koja je od nje zamolila te radove. Nekoliko njenih pripovedaka iz zbirke »Hrvat. želice« prevela je Gizzy Berler, učiteljica u Aleksandriji za jedan engleski list. Radila je mnogo za prof. dr. Fr. Krausom (Beč), sa Žorž Like-om (Dyail-Francuska), sa R. Corsom (Rim), sa dr. Tomsonom (Oksford), sa hčerju Leopardis Hekslija iz Londona, sa Halerom (Pariz) itd. Možda nije suviše smela tvrdnja, ako reknemo, da nikoga od naših žena nije stajala u tako opsežnoj korespondenciji sa obrazovanim ljudima iz čitavog sveta kao ona. Reputacija Belovičkina tolika je u nemačkim naučnim krugovima, da se niko protiv nje ne diže. Od odbora za izložbe veza bejaše pozivana u Beč, Berlin, Dresden, Lavov, Paris, München itd.